

**Ekspertyza ornitologiczna i chiropterologiczna budynku
światlicy w Rzodkiewnicy, gmina Chorzele, wykonanej na
potrzeby jego termomodernizacji.**

Wykonał:

mgr inż. Aleksander Syguła

Rzodkiewnica, październik 2025

SPIS TREŚCI

1. Cel, zakres i podstawy prawne opracowania	3
2. Lokalizacja i opis badanego budynku	4
3. Metodyka wykonania ekspertyzy	7
4. Opis prowadzonych badań	7
5. Wyniki prowadzonych badań	8
6. Działania minimalizujące i kompensacyjne.....	10
7. Literatura	11

1. CEL, ZAKRES I PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA

Niniejsze opracowanie jest ekspertyzą ornitologiczną i chiropterologiczną budynku świetlicy, zlokalizowanego w miejscowości Rzodkiewnica, w gminie Chorzele, w powiecie przasnyskim, w województwie mazowieckim, przygotowaną na potrzeby planowanej termomodernizacji tegoż budynku. Wykonano ją na zlecenie Gminy Chorzele, z siedzibą przy ulicy Stanisława Komosińskiego 1, 06-330 Chorzele. Zostało ono poprzedzone szczegółowymi oględzinami budynku oraz inwentaryzacją terenową ewentualnych miejsc lęgowych i siedlisk ptaków oraz nietoperzy. Jest ono podstawą procesu postępowania mającego na celu zgodne z prawem i obowiązującymi przepisami ochronienie lub gdy to jest niemożliwe usunięcie gniazd i zlikwidowanie siedlisk lęgowych zwierząt chronionych oraz kompensacje tych działań w trakcie prowadzonych prac termomodernizacyjnych.

Przedstawiona ekspertyza w swym zakresie obejmuje:

1. Szczegółowe oględziny budynku, jego otworów okiennych i drzwiowych, wykończeń blacharskich i dekarских, wszelkich innych miejsc mogących stanowić zajęte lub potencjalne siedlisko zwierząt chronionych.
2. Dokumentację fotograficzną z prowadzonej kontroli, ze wskazaniem miejsc będących stwierdzonymi lub potencjalnymi siedliskami zwierząt chronionych.
3. Propozycję planu terminów prac modernizacyjnych tak, aby nie zagrażały one ewentualnie zasiedlającym budynek zwierzętom, w szczególności ich lęgom i odchowie potomstwa,
4. Projekt skutecznej kompensacji pozwalającej na zachowanie ciągłości siedlisk.

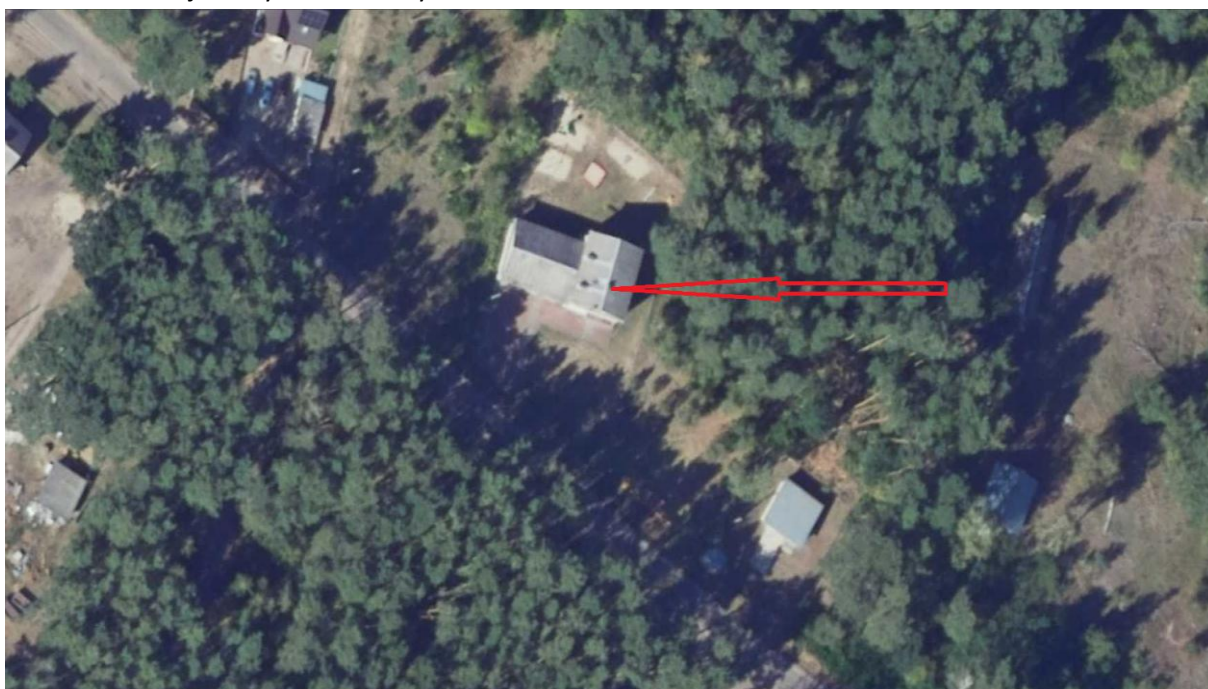
Podstawę prawną niniejszego opracowania stanowią zapisy poniższych aktów prawnych:

1. Ustawa z dn. 21 sierpnia 1997 o ochronie zwierząt (Dz. U. 2023 poz. 1580 ze zm.).
2. Ustawa z dn. 16 kwietnia 2004 o ochronie przyrody (Dz. U. 2024 poz. 1478 ze zm.).
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz.U. 2022 poz. 2380)
4. Ustawa z dnia z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. 2020 poz. 2187).
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz.U. 2025 poz. 647 ze zm.).
6. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. z 2025 poz. 418 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. 2024 poz. 1112 ze zm.).

2. LOKALIZACJA I OPIS BADANEGO BUDYNKU

Fot.1. Lokalizacja budynku świetlicy w m. Rzodkiewnica.

Fot.2. Widok z góry na budynek zaplanowany do termomodernizacji i jego otoczenie.

Budynek świetlicy położony jest na zachodnich obrzeżach miejscowości Rzodkiewnica, przy drodze powiatowej Ostrówek-Krukowo(3210W), pośród dużego płata lasu mieszanego, na działce inwentaryzacyjnej nr 36/5. Jest to murowany budynek o bryle w kształcie dwóch złożonych prostopadłościanów, jeden segment jest parterowy z niewielkim strychem, drugi dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem. Obydwa segmenty przykryte są dwuspadowymi dachami, poszytymi eternitem, otworami okiennymi i drzwiowymi, obróbką dekabarską i orynnowaniem w dość dobrym stanie, ze słabszej jakości elewacją, ale bez większych ubytków i nisz mogących posłużyć ptakom i nietoperzom za dogodne siedliska. Obszar otaczający budynek jest płaski, ogrodzony, w części utwardzony kostką a w części obsiany trawą. Zaplecze budynku od strony północnej, wschodniej i południowej poprzez wspomnianą drogę sąsiaduje z dużym płatem lasu mieszanego.

Fot.3. Południowa (frontowa) elewacja badanego budynku.

Fot.4. Północna (zaplecze) elewacja badanego budynku.

Fot.5. Badany budynek zaplanowany do modernizacji od strony wschodniej (szczytowej).

Fot.6. Plac zabaw i las mieszany otaczający badany budynek.

3. METODYKA WYKONANIA EKSPERTYZY

Wykonanie ekspertyzy łączyło dwa typy działań: badania terenowe oraz „studyjną” analizę zgromadzonego materiału fotograficznego i opisowego, zinwentaryzowanie odnalezionych i potencjalnych siedlisk, przygotowanie propozycji działań minimalizujących i kompensacyjnych. Pełna dokumentacja fotograficzna znajduje się w posiadaniu autora.

Badania terenowe, ornitologiczne i chiropterologiczne wskazanego budynku zostały przeprowadzone w dniu 16.09.2025r. Złożyły się na nie:

- wywiad z przedstawicielem użytkownika,
- kontrola ornitologiczna i chiropterologiczna budynku i jego okolicy, szczegółowe badanie otworów okiennych i ścian budynku w poszukiwaniu gniazd i siedlisk ptaków i nietoperzy,
- detekcja ultradźwięków emitowanych przez nietoperze.

W badaniach terenowych wykorzystano sprzęt:

- lornetka Nikon Prostaff 7S 10x42,
- lornetka Nikon Monarch M5 10x42
- aparat fotograficzny Nikon Nikkor D5300, z teleobiektywem Tamron AF70-300mm,
- aparat fotograficzny kompaktowy Sony z zoomem 16x, do zdjęć na dachach i w otworach okiennych,
- detektor ultradźwięków emitowanych przez nietoperze Pettersson D230.

W ekspertyzach ornitologicznych i chiropterologicznych należy pamiętać o ryzyku błędu przeprowadzonych badań, wynikającego zazwyczaj z terminów przeprowadzanych badań. Okresy lęgowe różnych gatunków ptaków są znacznie przesunięte względem siebie więc trudno znaleźć optymalny termin przeprowadzenia ekspertyzy. W przypadku nietoperzy sytuacja jest jeszcze bardziej skomplikowana gdyż ich obecność w badanych obiektach może być determinowana trzema zupełnie odmiennymi okresami ich życia: okresem wiosenno-letnim, rozrodczym kiedy samice rodzą i odchowują potomstwo, jesiennym okresem godowym kiedy pary się łączą i kopulują w celu przekazania nasienia samców samicom oraz zimowym okresem hibernacyjnym. Dlatego też należy pamiętać, że nieobecność gniazd nie świadczy o całorocznej nieobecności ptaków czy nietoperzy. Dlatego w analizach należy stosować zasadę przeczności, najlepiej opartą na ocenie pojemności siedliska - Habitat Suitability Index (HSI). Zakłada ona, że pojemność danego siedliska jest rzeczywistym stanem jego zajęcia przez zwierzęta. Oczywiście metoda ta najczęściej przeszacowuje rzeczywisty stan ale w analizach należy uwzględnić to kryterium. W opracowaniu posłużono się tą zasadą przede wszystkim do zapewnienia ochrony i stworzenia skutecznej kompensacji dla potencjalnych siedlisk ptaków i nietoperzy.

4. OPIS PROWADZONYCH BADAŃ

Obserwacje prowadzono w ciepły (+18⁰C), pogodny dzień, przy umiarkowanym zachmurzeniu i słabym wietrze, lornetką na dachu i wszystkich ścianach badanego budynku, dokumentując fotograficznie zaobserwowane ewentualnie wszystkie miejsca potencjalnego wnikania ptaków lub śladów ich bytowania (elementy zeszłorocznych gniazd, ślady odchodów). Przeszukiwano przy pomocy lornetki ściany, podcienie, okapy, systemy rynnowe i okna budynku w poszukiwaniu śladów odchodów, piór czy pozostałości gniazd, wszystko odnotowując i fotografując. W trakcie kontroli dokonano też analizy otoczenia badanego budynku w promieniu kilkuset metrów, celem ustalenia możliwości alternatywnych miejsc dogodnych dla siedlisk ptaków. Podobnie w poszukiwaniu

śladów bytowania nietoperzy przeszukano przy pomocy lornetek wszystkie dostępne wolne przestrzenie profili parapetów okiennych, drzwi, dostępnych okapów i kapinosów w poszukiwaniu np. plam tłuszczu, odchodów, śladów gniazd czy samych osobników zajmujących istniejące nisze. Na podstawie zebranych materiałów dokonano dokładnej analizy sytuacji ornitologicznej i chiropterologicznej badanego obiektu i przeanalizowano możliwości ochrony siedlisk podczas modernizacji oraz skutecznej kompensacji ewentualnych zniszczeń lub stworzonych zagrożeń.

5. WYNIKI PROWADZONYCH BADAŃ

Prowadzone szczegółowe badania ornitologiczne nie wykazały obecności gniazd czy ich wyraźnych śladów oraz jakiegokolwiek obecności ptaków w budynku czy w jego pobliżu. Nieobecność ptaków wynika prawdopodobnie z dość dobrego stanu technicznego budynku, bez możliwych do wykorzystania przez ptaki nieszczelności i bez dostępnych nisz, sporej presji antropogenicznej użytkowników budynku i wielu alternatywnych i dogodniejszych siedlisk w otaczającym budynek lesie. Podczas szczegółowych oględzin nie stwierdzono w badanym budynku żadnych śladów bytowania nietoperzy, jak ślady odchodów, plamy tłuszczowe, pozostałości gniazd, czy jakakolwiek ich obecność, detekcja ultradźwięków również nie potwierdziła ich obecności, w związku z czym uznano że obecnie tam one nie występują.

Fot. 7. Dość szczelny stan eternitowego poszycia dachu, wykończeń dekarских i orynnowań.

Fot.8. Słabszy stan elewacji, ale bez nisz dogodnych dla siedlisk ptaków i nietoperzy.

Fot.9. Dość dobry stan otworów okiennych i drzwiowych.

Fot.10. Detektor ultradźwięków emitowanych przez nietoperze

6. DZIAŁANIA MINIMALIZUJĄCE I KOMPENSACYJNE

W celu ograniczenia negatywnego wpływu jaki planowane prace modernizacyjne budynku mogą wywrzeć na potencjalne siedliska zwierząt chronionych należy podjąć działania minimalizujące ten wpływ. Zatem zaleca się aby prace modernizacyjne prowadzić poza sezonem lęgowym ptaków. W przypadku stwierdzenia obecności siedlisk ptaków lub nietoperzy należy wezwać nadzór przyrodniczy i zwrócić się do Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Warszawie z wnioskiem o wydanie zezwolenia na odstępstwa od zakazu niszczenia siedlisk, będących obszarem rozrodu, wychowu młodych, odpoczynku, migracji lub żerowania w stosunku do gatunków dziko występujących zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową na podstawie art. 56 ust. 2 pkt 1 i 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. W przypadku nietoperzy wszelkie prace modernizacyjne należy prowadzić ze szczególną ostrożnością, gdyż może się zdarzyć że natrafi się na ukrywające się w niszach nietoperze. W takich wypadkach należy natychmiast wstrzymać prace i wezwać nadzór przyrodniczy, w celu podjęcia dalszych kroków postępowania zgodnie z przepisami Ustawy o Ochronie Przyrody.

Podczas szeroko zakrojonych prac istnieje prawdopodobieństwo zniszczenia potencjalnych siedlisk, w związku z czym należy wykonać działania kompensacyjne. Według wspomnianego indeksu HSI oszacowano pojemność siedliska na 3 pary wróblowych i w ramach kompensacji zalecono zamontować trzy budki lęgowe typu A na okolicznych drzewach. Poniżej link do sklepu z odpowiednimi budkami:

<https://www.mkwpracownia.pl/budki-legowe-dla-ptakow/zamkniete-wg-sokolowskiego/a-bogatka-wrobel-mazurek/budka-legowa-dla-ptakow-typ-a-eco>

Jeżeli podczas prowadzenia prac zostanie stwierdzona obecność nietoperzy, należy w ustaleniu z przyrodnikiem zaplanować i wykonać również w ramach kompensacji montaż schronów dla nietoperzy. Link do sklepu z budkami dla nietoperzy:

<https://drew-mistrz.pl/budka-legowa-dla-nietoperzy-schron-stratmann-bl-7-brazowa-p-151.html>

7. LITERATURA

1. Zyskowski D., Zielińska D., 2014. Przewodnik do inwentaryzacji oraz ochrony ptaków i nietoperzy związanych z budynkami. Federacja Zielonych Gaja, Szczecin.
2. Łukasik D. Ekspertyzy ornitologiczne i chiropterologiczne oraz nadzór przyrodniczy. GDOŚ, Warszawa.
3. Wylęgała P., Jaros R. i inni, 2009. Docieplanie budynków w zgodzie z zasadami ochrony przyrody. Salamandra, Poznań.
4. Grzeniewski M., Kowalski M. 2010. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach. Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”.
5. Luniak M., 2008 Ochrona ptaków a modernizacja budownictwa. Stołeczne Towarzystwo Ochrony Ptaków, Warszawa.
6. Lesiński G., 2006 Wpływ antropogenicznych przekształceń krajobrazu na strukturę i funkcjonowanie zespołów nietoperzy w Polsce. Wydawnictwo SGGW, Warszawa.